

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrt leta 80 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 28. avgusta 1891.

Z Dolenjskega, 25. avgusta 1891.

„Mi smo konservativci, oni tam so pa liberalci“ — ta klic se razlega prav pogostoma v glasilih ene naše bojne stranke na Kranjskem. Vredno je torej, da si ta dva pridevka še enkrat bolj natanko ogledamo in presodimo, če sta res v naših političnih razmerah utrjena in primerna znaka, po katerih bi se mi v dve politični stranki ločili.

Vzemimo v pretres najprej konservativce. Kaj pomeni ta beseda v politiki? Gotovo nič drugega, ko tiste državnike, ki hote ohraniti državni red, kakor je, ki nasprotujejo vsem bistvenim državnim premembam. Tako je bilo pri nas l. 1848. in nasledujoča leta. Tedanji konservativci, imenovali smo jih tudi reakcionarje, ustavljali so se na vso moč vsem težnjam po politični svobodi. Da je šlo po njih mislih, imeli bi še zdaj absolutno vlado, in naš kmet bi še zdaj grajščaku tlako delal in desetino dajal. Te vrste konservativci so zakrivil, da se je že podeljena ustava nazaj jemala in so morale nad Avstrijo priti velike vojne nesreče l. 1859. in 1866. preden so spet veljavo zadobila liberalna načela 1848. leta.

Mislim pač za gotovo, da si te vrste konservativci ne želi biti niti eden pravi Slovenec.

Pa tudi med tistimi Nemci in recimo še Lah, ki se imenujejo dandanašnji konservativni, in med nami je, kakor smo že omenili, bistvena razlika. Oni namreč narodnega boja, kakor smo mi prisiljeni bojevati ga za svoj narodni obstanek, ne poznajo; njih narodnost je zagotovljena in, rekel bi, celo državno odlikovana. Oni se ustavljajo le razuzdani narodni borbi svojih sorojakov, ki pri svojem brezozirnem delu za Pangermanijo, oziroma zjedinjeno Italijo, močno zede vajo tudi ob katoliško cerkev. Njim pa narodnega boja, kakor pri nas, ni treba; oni se zanj ne brigajo, in jim zna ta glas — kar bi bilo čisto naravno — celo nevšečen biti. Zato se pa tudi s temi konservativci mi pri naših sedanjih razmerah nikakor ne moremo enačiti v političnem mišljenju. Naše potrebe so drugačne, so večje.

Res, da so naši državni poslanci zdaj z njimi politično združeni v tako imenovanem Hohenwarth-ovem klubu; ali to vsi vemo, da jih druži in veže v prvi vrsti le strah, da bi ne dobila sama vladnega krmila v roke nemška levica, katera zvezana z židovskim kapitalom in židovskim časništvom ni prijazna cerkvi ne veri in še manj naši narodnosti. Drugače nam je pa znano iz prejšnjega državnega zbora, da je en del nemških konservativcev odločil se od omenjenega kluba prav zato, ker se oni v narodnih rečeh z nami ne ujemajo. Res, da nemški konservativci priznavajo narodno ravnopravnost; tudi se z nami vred v bran stavijo verskemu pohujšanju, ki ga širi lažnjivi nemško-laško-židovski liberalizem; ali nikdar ne smemo pozabiti, da je njihovo stališče v narodnem oziru od našega popolnoma različno in da se je nam, ako hočemo uspešno braniti svoj narodni obstanek, postaviti na svoje lastno slovensko stališče tako, kakor ga zahtevajo naše razmere in naše potrebe.

Zatorej pustimo tuje strankarske pridevke, ki za naše razmere nimajo pravega pomena.

Zastran liberalizma smo že omenili, da je treba ločiti prave resnične liberalce od onih navideznih, ki si to častito ime le pridevajo, da ž njim pokrivajo svoje ravno nasprotno ravnanje ter s tem nerazsodni svet varajo. Tacih navideznih liberalcev pa pri nas, kakor smo že rekli, ni, ker tudi biti ne morejo. Naše politične razmere niso takovšne, da bi bili te vrste liberalci pri nas sploh mogoči. Zato je čas, da se neha s tem od drugod izposojenim priimkom pitati naše domačine, ker je to krivica.

Še večja krivica je pa, če se temu priimku podtakne še drugi, grji pomen, namreč: kdor je liberalec, ta je ob enem tudi brezverec. Tako očitjanje je ne le krivično, ampak tudi silno nevarno. Le pomislimo, nekaterim so n. pr. vsi volilci, ki so pri zadnjih mestnih volitvah v Ljubljani večino odločili, liberalci; ravno tako njih izvoljenci; torej so ti volilci in izvoljenci tudi brezverci. Pomislimo, da bi se tako očitjanje ne vzelo za to, kar je, namreč za zgolj agitacijsko sredstvo, ampak

resnico, — kaj bi morala misliti druga dežela in kaj vnanji svet o naši beli Ljubljani in o nje zastopu! In kaki občutki bi morali navdajati šele vse one, katere bi tako krivično očitaje neposredno zadevalo!

Ne bom omenjal, da tako ravnanje je v popolnem nasprotju z nauki naše svete vere. Kaj pravi naš Zveličar: Ne sodite, da ne boste sojeni! Ljnbite se med seboj, kakor sem jaz vas ljubil. Po tem bo svet spoznal, da ste moji učenci, ako se bodeite ljubili med seboj.

Govor državnega poslanca gosp. Povšeta v drž. zboru pri debati o proračunu poljedelskega ministerstva.

(Dalje.)

Uže pred več leti in tudi lani se je govorilo o povodnjih po kotlinah na Notranjskem. Tukaj ne morem tako obširno govoriti o tej stvari, kakor bi bilo vredno. Omenim naj le, da tukaj ne gre za nekaj oral zemlje, tudi ne za 100 oral, temveč za tisoče oral travnikov, po katerih ne more večkrat še trava rasti, ker je poprej več mesecev stala voda. Srečen sem toliko, da morem izreči visokemu ministerstvu priznanje, da je tako pospeševalo delo. Poslalo je gozdnotehničnega asistenta Putika, ki dobro razume delo. Preiskal je vso stvar in našel, da so vsa žrela in votline, ki so požirale vodo, zamašene in zasute.

Po tem priprostem in nedragem potu posrečilo se je pridnemu in neutrudnemu možu, da je napravil požiralnik, ki požira vodo, ki je poprej več mesecev stala po travnikih. Zares lepo in veselo je to delo, ali vendar mu ugovarjajo in nasprotujejo prebivalci Ljubljanskega barja, pa tudi nekateri tehniki — in reči moram — spretni tehniki. Trdijo namreč, da so se vsled odpeljave vode iz kotlinskih dolin na Notranjskem povečale na Ljubljanskem barji povodnji, ki so že tako silne, da kmalu prebivalcem ne bode kazalo drugega, nego vzeti beraško palico, če kmalu ne pride pomoč.

Nočem se izreči na nobeno stran. Preveč sem strokovnjak in kmetovalec, da bi se držal le enih nazorov. V deželni zboru kranjskem stavil sem predlog, ki se tega tiče, in visoka vlada ga je, kakor mislim, uže izvela. Tako se bode v kratkem dokazalo z znanstvenimi preiskavami in opazovanji, koliko je to mnenje osnovano. Eno stvar pa jaz kot poslanec iz tega izvajam, in jo izvaja vsakdo, ki pozna razmere v deželi, da sta ti dve kulturni deli, ki sta tako važni za našo deželo, namreč osuševanje Ljubljanskega barja, ki se da izvesti ravno, če se poglobi struga Ljubljanici, in pa odpeljava voda iz notranjskih kotlin v kaj tesni zvezi. Treba je, da se uravna Ljubljana, predno se odvedo vse vode iz notranjskih kotlin, ker le tako se bode dobil prostor za odtok notranjskih voda, ne da bi prebivalci na Ljubljanskem barji imeli škodo.

Visoka zbornica se bode morda čudila, da prehajam k pomankanju moče sedaj, ko sem toliko o moči govoril. Gospodje, ki so imeli priložnost, natančneje se seznaniti z orohidrografskimi in telurskimi razmerami dežele Kranjske, pa se temu ne bodo čudili. Jaz mislim pomankanje vode, ki je posebno v dinaričnih krajih na Kranjskem velika nadloga. Zbornice ne bodem mučil z opisovanjem nadlog, kakeršne smo doživeli lani. Zadosti bodi, da povem, da so celi okraji in celo več mesecev trpeli zaradi pomankanje vode. Južne železnice ravnateljstvu se je prebivalstvo smililo, pa je odredilo, da se je več tednov več milj daleč dovažala voda, za kar mu je dežela izrekla primerno zahvalo.

Odposlancu visokega poljedelskega ministerstva g. Putiku se je posrečilo, priskrbeti po ceni in na jako priprost način krajem na Krasu vode. Dal je kopati v zemljo in našel po notranjskih votlinah 20 metrov globoko dosti jako zdrave kraške nadanje vode. Visoko ministerstvo je že napravilo tak vodnjak na Unci. Nadejem se, da bode visoko ministerstvo uže iz državnih ozirov in iz usmiljenja do ubogega prebivalstva pospeševalo napravo takih vodnjakov, da prebivalstvu ne bode več tako primankovalo vode, kakor mu je je lani. Enako pomankanje vode je tudi na Dolenjskem v Žužemberškem okraji, v tako imenovani Suhi Krajini. Na tej visoki planjavi biva pridno prebivalstvo, ki se peča z živinarstvom, katero pa mora po dve do tri ure daleč voziti vodo za se in za živino po leti pa tudi jeseni, če ni zgodnjega jesenskega dejža. (Čujte!)

Visoki zbornici ne bodem opisaval te bede, le na to jo opozarjam, koliko imajo ljudje truda, koliko zamudé časa in kako pogrešajo požirka hladne vode. Kranjski deželni zastop je, ozirajoč se na to bedo, naročil deželni inženjerju, naj izdela načrt, kako bi se dobila voda in iz Krke napeljala na visoko planjavo. Stroški so se proračunili na 36.000 gld. Nadejem se, da bode njega ekscelencija gospod poljedelski minister to ne le kulturno, temveč zares človekoljubno delo močno podpiral, da se ta suha zemlja spremeni v srečen kraj. Vsaj so v južni Nemčiji tudi s turbinami vzdignili vodo in jo napeljali na visoko planjavo, tako imenovano „Rauhe Alpe“, in ta kraj izpremenili v tako rodovitno zemljo, da preskrbuje bližnja mesta in vasi ne le z drugimi pridelki, temveč tudi z zelenjadjjo.

Sedaj prihajam k podporam. V rubriki „Podpore“ je za jako važno govedarstvo postavljen kaj skromen znesek. Visoka zbornica! Nadejem se, da se z novo trgovinsko pogodbo z Nemčijo ne bodo za našo živino samo znižale carine, temveč se bode odprlo stalno trgovišče. Nadejem se kot zastopnik dežele, v kateri se jako pečajo z živinarstvom, da je modrost visoke vlade znala varovati koristi kmetskega prebivalstva. Naša naloga bode pa, da nemške trge preskrbimo z najboljšo živino. Tega ne govorim le v interesu svoje ože domovine, temveč v interesu avstrijskega živinarstva sploh. Ne smemo misliti, da bodo nam prizanesljivi samo iz čiste